

กระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย

สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่เรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกลับกลายเป็นเรื่องที่ไม่คุ้นเคยกันนัก ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหลักการหรือการดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่เมื่อได้เกิดกรณีที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีคำขอให้ประเทศไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดน หลายคดีติดต่อกันเมื่อไม่นานมานี้ เช่น กรณีของนายทอง ศิริปริชาพงษ์ ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดโดยนำัญญาเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีขุนส่ากับพวกซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด และกรณีนายสุเมธ วุฒิเดชเกรียงไกร ซึ่งถูกกล่าวหาว่าลักพาและลักลอบนำคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงมีผู้ให้ความสนใจการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนมากขึ้น ประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกันคือ ในกรณีที่บุคคลถูกขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนเป็นคนสัญชาติไทย จะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีนี้ได้หรือไม่ และผู้ใดเป็นเจ้าของอำนาจในการนำผู้ลี้ภัยส่งตัวข้ามแดน

ดังนั้น จึงควรศึกษาเรื่องการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย โดยอาจแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย
2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย
3. ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น
  - 3.1 ความเห็นที่ว่า การส่งตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนชาติ นำจะกระทำมิได้
  - 3.2 ความเห็นที่ว่า การส่งตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนชาติ นำจะกระทำได้
  - 3.3 แนวคำพิพากษาใน เรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นคนสัญชาติไทย
  - 3.4 ผลกระทบของคำพิพากษา
  - 3.5 ความเห็นเกี่ยวกับคำพิพากษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย

ก่อนที่จะศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย ผู้ที่จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายระหว่างประเทศและของประเทศไทย กล่าวคือ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หมายถึง การส่งมอบตัวบุคคลอย่างเป็นทางการโดยรัฐหนึ่งให้แก่อีกรัฐหนึ่ง เพื่อการฟ้องคดีหรือเพื่อลงโทษ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว รัฐไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดน¹

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจกระทำได้โดยหลักถ้อยที่ถ้อยประติบัติหรือหลักต่างตอบแทน (reciprocity)² สาเหตุที่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็เพราะมีหลักกฎหมายระหว่างประเทศอยู่ว่า ผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษโดยรัฐที่ตนหลบภัย หรือต้องถูกส่งตัวไปให้รัฐที่สามารถและจะลงโทษบุคคลนั้น (aut dedere aut punire)³ อย่างไรก็ตาม การส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ยังมีข้อยกเว้น ซึ่งอาจได้แก่ การไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความคิดทางการเมือง⁴ หรือ

¹ Ian Brownlie, Principles of Public International Law (Oxford : University Press, 1979), P. 558. อ้างถึงใน B. Sen, A Diplomat's Handbook of International Law and Practice (Dordrecht : Martinus, 1988), P. 415.

² Ibid., pp. 419-420.

³ J.G. Starke, Introduction to International Law (London : Butterworth & Co. (Publishers) Ltd., 1984), P. 339.

⁴ ดูรายละเอียดใน พรชัย ตานวิวัฒน์, "การก่อการร้ายระหว่างประเทศ : ข้อยกเว้นของความคิดทางการเมือง (ศึกษาเฉพาะกรณีความหมายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา)" วารสารอัยการ 15 (กันยายน 2535) : 29-52.

การทหาร ส่วนในเรื่องการส่งคนชาติ แนวปฏิบัติของแต่ละประเทศยังคงแตกต่างกัน กล่าวคือ หลายประเทศถือว่าการส่งคนชาติเป็นข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่บางประเทศถือว่าสามารถส่งคนชาติของคนข้ามแดนได้

หลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในสนธิสัญญาต่าง ๆ อาจสรุปได้ดังนี้

1. ความผิดที่จะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extraditable offences) ความผิดดังกล่าวต้องเป็นความผิดที่มีโทษหนักหรือเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ ในสนธิสัญญาที่ได้ทำกับประเทศต่าง ๆ นั้น มีการระบุประเภทความผิดที่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ 2 วิธี

วิธีแรกเป็นการระบุฐานความผิดไว้โดยเฉพาะเจาะจง เป็นระบบที่ยอมรับในประเทศอังกฤษและประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบอังกฤษ ได้แก่

(1) สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษ ร.ศ. 129 (ค.ศ. 1911)⁵ ระบุฐานความผิดไว้ เช่น ความผิดอันมีโทษฆ่าคนตายโดยเจตนา โทษปลอมเงินตรา โทษข่มขืนกระทำชำเรา ฯลฯ

(2) สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย ซึ่งใช้บังคับตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษ ร.ศ. 129⁶

⁵ "ประกาศสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษ ร.ศ. 130 เป็นกฎหมายอนุวัติการ," ราชกิจจานุเบกษา 28 (13 สิงหาคม 130) : 57.

⁶ "ประกาศให้สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหราชอาณาจักร ลงวันที่ 4 มีนาคม ร.ศ. 129 คงใช้บังคับระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธมลายา," ราชกิจจานุเบกษา 76 (15 ธันวาคม 2502) : 653.

- (3) อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามและเบลเยียม ค.ศ. 1937 ⁷
- (4) สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1976 ⁸ ระบุฐานความผิดไว้ในภาคผนวกของสนธิสัญญา
- (5) สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1981 ⁹

วิธีที่ 2 คือ การกำหนดโทษขั้นต่ำของความผิดที่จะให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้คือ ต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรือทำให้ปราศจากเสรีภาพหรือการกักขังในรูปแบบอื่นเป็นระยะเวลา มากกว่า 1 ปี หรือโดยการลงโทษที่หนักกว่า ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในการทำสนธิสัญญาในระยะหลัง ๆ ได้แก่ สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1983 ¹⁰ และสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักร

---

⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับเบลเยียม พุทธศักราช 2479

⁸ "พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย พ.ศ. 2532 เป็นกฎหมายอนุวัติการ," ราชกิจจานุเบกษา 96 (15 เมษายน 2522)

⁹ "พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2527 เป็นกฎหมายอนุวัติการ," ราชกิจจานุเบกษา 101 (30 เมษายน 2527)

¹⁰ "ประกาศให้สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 4 มีนาคม ร.ศ. 129 คงใช้บังคับระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธมลายา," ราชกิจจานุเบกษา 76 (15 ธันวาคม 2502) : 653.

ไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีการลงนามแล้ว แต่ยังมีคำให้สัตยาบัน วิธีนี้ทำให้สนธิสัญญาที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ หากมีการกำหนดฐานความผิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นในอนาคต เช่น ความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือการจี้เครื่องบิน เป็นต้น

2. นอกจากจะเป็นความคิดที่สามารถส่งข้ามแดนได้ ชำรงต้นแล้ว ความคิดดังกล่าว ต้องเป็นความคิดที่สามารถลงโทษได้ตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับรัฐที่ได้รับคำร้องขอด้วย ซึ่งเรียกว่า double criminality หลักการนี้ตรงกับภาษิตกฎหมายที่ว่า "ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมาย (nulla poena sine lege)" กล่าวคือ การกระทำที่จะเป็นความคิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ต้องเป็นความคิดตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอและรัฐที่รับคำร้องขอ แต่หลักการนี้บางประเทศ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกามีได้เคร่งครัดนัก โดยยึดถือหลักการถ้อยทีถ้อยปฏิบัติเป็นสำคัญ ในคดี Factor V. Laubenheimer ศาลสหรัฐอเมริกาใช้หลัก expression unius est exclusion alterius พิจารณาว่าการกระทำที่จะเป็นความคิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ไม่จำเป็นต้องเป็นความคิดตามกฎหมายของรัฐที่รับคำร้องขอ หากความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ระบุในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐที่ร้องขอกับรัฐที่รับคำร้องขอ ก็เพียงพอแล้ว ซึ่งแสดงว่า รัฐทั้งสองยอมรับว่าความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามกฎหมายของตนแล้วนั่นเอง ¹¹ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ความคิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้ บางฐานความคิดได้ตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอแตกต่างจากองค์ประกอบของความคิดตามกฎหมายของรัฐที่รับคำร้องขอ หรือบางครั้งก็อาจเรียกฐานความคิดแตกต่างกัน ในแง่ของการตีความ เพื่อให้มีผลทางปฏิบัติมากที่สุด จึงยึดถือกันว่าให้ดูข้อเท็จจริงรวมของการกระทำความคิดนั้น (totality of the conducts) ว่าเข้าข่ายที่จะเป็นความคิดตามกฎหมายของรัฐทั้งสองหรือไม่ และเพื่อขจัดปัญหาในการตีความ การทำสนธิสัญญาประเภทนี้ ในช่วงหลัง ๆ จึงนิยม

---

¹¹ 290 U.S. 276 (1933) ; Manley O. Hudson, "The Factor Case and Double Criminality in Extradition," American Journal of International Law 28 (1934) : 274.

ที่จะระบุหลักการที่ว่าไว้ในสนธิสัญญาด้วยอาที่ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับ สาธารณรัฐประชาชนจีน * ที่สำคัญก็คือ ศาลของรัฐที่รับคำร้องขอจะต้องมีพยานหลักฐานที่ แสดงว่าคดีมีมูลพอที่จะดำเนินคดีบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดน (prima facie case) 12 เท่านั้น ส่วนที่ว่าเมื่อมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปแล้วบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวจะกระทำผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ ย่อมเป็นเรื่องที่ศาลของรัฐที่ร้องขอต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

3. การไม่ลงโทษซ้ำในความผิดเดียวกัน (double jeopardy) หมายความว่า จะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ถ้าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวได้รับการพิจารณาคดีและถูกพิพากษาลงโทษหรือปล่อยตัวในรัฐที่รัฐคำร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน โดยมีภายิตกฏหมายที่ว่า ne bis in idem เป็นหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องนี้ นอกจากนี้ สนธิสัญญาบางฉบับยังขยายไปถึงการที่บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวกำลังถูกหรือได้ถูกดำเนินคดีแล้วในรัฐที่ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย โดยให้เป็นข้อห้ามการส่งผู้ร้ายข้ามแดน 13 หรืออาจให้เป็นดุลยพินิจของรัฐที่รับคำร้องขอ 14

4. การพิจารณาความผิดเฉพาะเรื่อง (rule of specialty) หมายความว่า รัฐที่ร้องขอต้องไม่ดำเนินคดีบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนสำหรับความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่อนุญาตให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เว้นแต่บุคคลนั้นได้ออกจากรัฐที่ร้องขอภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เว้นแต่บุคคลนั้นได้ออกจากรัฐที่ร้องขอภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และได้กลับเข้าไปใน

---

* ลงนามเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1993 ขณะนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับ

12 Michael Akehurst, A Modern Introduction to International Law (London : George Allen & Urwin (Publishers) Ltd, 1983), P.106.

13 ข้อ 8 ของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์

14 ข้อ 5 ของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

รัฐที่ร้องขอใหม่โดยสมัครใจ¹⁵ หรือมีโอกาสที่จะออกจากดินแดนของรัฐที่ร้องขอแล้ว แต่ก็มิได้เดินทางออกไปภายในเวลาอันควร เช่น 45 วัน¹⁶ เพราะหลักการนี้เป็นเรื่องกระทบต่อผลประโยชน์ของรัฐที่ได้รับคำร้องขอ มิใช่ต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดน นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังห้ามมิให้รัฐที่รัฐที่ร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อไปยังรัฐที่สามอีกด้วย หากรัฐที่ได้รับคำร้องขอไม่ยินยอม¹⁷ ซึ่งหากรัฐที่ร้องขอไม่ปฏิบัติตาม รัฐที่รับคำร้องขอย่อมมีสิทธิที่จะประท้วง¹⁸ หนึ่ง หากการกระทำความคิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความคิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ พร้อมทั้งมีความคิดอื่นปะปนอยู่ด้วยบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดนอาจจะถูกดำเนินคดีในความคิดอื่นนั้น ซึ่งมักเป็นความคิดที่มีโทษเบากว่าความคิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ได้¹⁹

หลักเกณฑ์ทั้ง 4 ประการเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ มักจะมีปรากฏในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวีภาคีและพหุภาคีเสมอ ซึ่งอาจมีข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ ยังอาจมีข้อบทที่ห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีสาเหตุจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือความเห็นทางการเมืองของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดน²⁰

¹⁵ J.G.Starke, Introduction to International Law, P. 344.

¹⁶ ข้อ 14 ของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, "Harvard Reseach in International Law : Extradition," 29 American Journal of International Law (Special Supp.) 1935, pp. 312-217.

¹⁷ Sir Robert Jennings and Sir Arthur Watts, edited, Oppenheim's International Law vol. 1 (Essex : Longman Group U.K. Limited, 1992), P. 961.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid., P. 962.

²⁰ J.G. Starke, Introduction to International Law, P.341.

แนวความคิดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ของประเทศไทยก็มีหลักการ เป็นไปในทางนองเดียวกันกับที่ไซกันรอยทัวไบในทางปฏิบัติระหว่างประเทศ ซึ่งพอจะนำมาพิจารณาได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมาย

เพื่อเปิดโอกาสในการที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญา รอยทัวไบหลักการตอบแทน (Reciprocity) และเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติอันเกี่ยวกับส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2. บุคคลที่จะส่งข้ามแดน

บุคคลที่พึงถูกส่งข้ามแดนนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดในประเทศหนึ่ง และหลบหนีการถูกดำเนินคดี ถูกฟ้อง ถูกตัดสินว่ามีความผิดหรือถูกต้องการตัวเพื่อบังคับการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง ดังนั้นเมื่อมีการจับตัวบุคคลนั้นได้ ก็จะมีการร้องขอให้ส่งตัวบุคคลนั้นกลับมารับโทษในประเทศที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

3. ความคิดที่สามารถส่งข้ามแดน

ความคิดที่สามารถขอให้ส่งข้ามแดนนั้นรอยทัวไบแล้ว จะเป็นความคิดทางอาญาที่มีอัตราโทษร้ายแรงและเป็นความคิดรอยทัวไบที่ทุกประเทศเห็นว่า เป็นความคิดที่สมควรจะถูกลงโทษ ซึ่งรอยทัวไบจะมีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำของความคิดไว้ในสนธิสัญญา ซึ่งเป็นประเทศก็เช่นเดียวกันพระราชบัญญัติ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มิได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องของประเภทความคิดไว้จึงใช้ตามหลักทัวไบในกฎหมายระหว่างประเทศในการพิจารณาถึงเรื่องความคิดซึ่งก็ต้องไม่ใช้ความคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือความคิดลหุโทษและจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นความคิดของทั้งสองประเทศด้วย

4. ข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่จะไม่ ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ว่ากรณีที่มีความผิดนั้น มีลักษณะในทางการเมืองหรือว่าการที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้น แท้จริงเป็นไปเพื่อประสงค์จะเอาตัวจำเลยไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นอันมีลักษณะในทางการเมือง การกำหนดบทบัญญัติเรื่องความผิดทางการเมืองไว้เป็นข้อยกเว้นเช่นนี้ ก็เป็น การที่ต้องการกำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เดียวกันกับบทบัญญัติของประชาคมระหว่างประเทศ แต่พระราชบัญญัตินี้ก็มิได้มีการบรรยายรายละเอียด หรือระบุให้ชัดถึงขอบเขตของความผิดทางการเมือง ดังนั้นในการพิจารณาว่าความผิดทางการเมือง หรือที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของ ไทยนี้กินความกว้างขวางเพียงใด จะต้องพิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาล และฝ่ายบริหารของ ไทยต่อไป

ในเรื่องการส่งคนสัญชาติไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 และสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ ดังนี้

1. ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนเพื่อไปดำเนินคดีในต่างประเทศในมาตรา 13 และ มาตรา 16 ดังนี้

มาตรา 13 ศาลไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานข้อต่อสู้ฝ่ายจำเลย นอกจากในข้อต่อไปนี้ คือ

- (1) จำเลยไม่ใช่ตัวบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดน
- (2) ความผิดนั้นไม่อยู่ในประเภทที่จะส่งข้ามแดนได้ หรือว่าเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง
- (3) การที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้น ความจริงเพื่อประสงค์จะเอาตัวไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นอันมีลักษณะในทางการเมือง

(4) สัญชาติของจำเลย

มาตรา 16 เมื่อใดศาลพิเคราะห์เห็นว่า จำเลยเป็นคนบังคับสยามก็ดีหรือ มีข้อสงสัย หรือมีความยุ่งยากในเรื่องระเบียบอันเกี่ยวกับการรับรองเอกสาร หรือวิธีการทำคำขอให้ส่งข้ามแดนก็ดี ให้ศาลรายงานหาหรือเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ก่อนที่จะออกคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลย

2. ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ

ในลักษณะที่เป็นสนธิสัญญาทวิภาคีหลายฉบับ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเบลเยียม ประเทศมาเลเซีย และประเทศจีน ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับส่งคนชาติ ดังนี้

2.1 อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามและเบลเยียม ลงนามเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2479 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งคนชาติ ดังนี้

ข้อ 1 รัฐบาลสยามและรัฐบาลเบลเยียม รับสัญญาว่า ต่างฝ่ายต่างจะส่งตัวบรรดาผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องคำพิพากษาความผิดอาญาซึ่งได้กระทำในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่คนชาติของตนให้แก่กันและกัน ตามพฤติการณ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ ส่วนความผิดอาญาซึ่งได้กระทำภายนอกอาณาเขตแห่งรัฐที่ทำคำขอก็อาจเป็นกรณีที่จะขอให้ส่งตัวข้ามแดนได้ด้วย ถ้าหากว่ากฎหมายแห่งรัฐที่ได้รับคำขอยอมให้ฟ้องคดีอาญาได้ สำหรับความผิดอย่างเดียวกัน ซึ่งได้กระทำภายนอกอาณาเขตของตน

2.2 สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสหราชอาณาจักร ลงนามเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2454 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนชาติ ดังนี้

"รัฐบาลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเมื่อเห็นว่า ไม่ควรยอมส่งคนในบังคับของรัฐบาลฝ่ายนั้นให้แก่รัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ไม่ต้องส่งให้แก่กัน"

2.3 สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ลงนามเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2519 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนชาติ ดังนี้

ข้อ 4 การส่งคนชาติข้ามแดน

1. ภาคิแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธการส่งคนชาติของตนข้ามแดน
2. ถ้าภาคิฝ่ายที่ไ้รับการร้องขอไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน เมื่อภาคิฝ่ายที่ร้องขอไ้ร้องขอมา ภาคิฝ่ายนั้นจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องร้องต่อไป เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ภาคิฝ่ายที่ร้องขอจะต้องส่งสำนวน ข้อสันเทศและพยานเอกสารหรือพยานวัตถุที่เกี่ยวกับความผิดนั้นให้แก่ภาคิฝ่ายที่ไ้รับการร้องขอ
3. ใดยไม่คำนึงถึงวรรค 2 ของข้อนี้ ภาคิฝ่ายที่ไ้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องร้อง ถ้าเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่มีอำนาจในคดีนั้น

2.4 สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ลงนามเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2524 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนชาติ ดังนี้

ข้อ 6 การส่งคนชาติข้ามแดน

1. ภาคิแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธการส่งคนชาติของตนข้ามแดน
2. ถ้าภาคิฝ่ายที่ไ้รับการร้องขอไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน ภาคิฝ่ายนั้นจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อดำเนินคดีต่อไปตามคำร้องขอของภาคิฝ่ายที่ร้องขอ เพื่อความประสงค์นี้ ภาคิฝ่ายที่ร้องขอจะต้องส่งสำนวน ข้อสันเทศและพยานเอกสารหรือพยานวัตถุที่เกี่ยวกับความผิดนั้นให้แก่ภาคิฝ่ายที่ไ้รับการร้องขอ

3. แม้จะมีวรรค 2 ของข้อนี้ ภาคีฝ่ายที่ได้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อดำเนินคดี ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นไม่มีอำนาจในคดีนั้น

2.5 สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ลงนามเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 1983 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งคนชาติข้ามแดนดังนี้

ข้อ 8

1. ภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดน ในกรณีที่สหรัฐอเมริกาเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ ฝ่ายบริหารมีอำนาจที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากในดุลพินิจของตนเห็นสมควรที่จะกระทำเช่นนั้น

ในกรณีที่ประเทศเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจจะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น

2. หากไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้วรรค 1 ของข้อนี้ รัฐที่ได้รับการร้องขอจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดีต่อไปตามคำร้องขอของรัฐที่ร้องขอ เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ รัฐที่ร้องขอจะต้องส่งสำนวนข้อสันเทศ และพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเกี่ยวกับคดีให้แก่รัฐที่ได้รับการร้องขอ ถ้ารัฐที่ได้รับการร้องขอต้องการเอกสารหรือพยานหลักฐานเพิ่มเติม เอกสารและพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกส่งไปให้โดยรัฐนั้นไม่เสียค่าใช้จ่าย

3. แม้จะมีวรรค 2 ของข้อนี้ รัฐที่ได้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดี ถ้ารัฐที่ได้รับการร้องขอไม่มีอำนาจศาลเหนือความผิดนั้น

2.6 สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงนามเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2536 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนชาติดังนี้

ข้อ 5 การส่งคนชาติข้ามแดน

1. ภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน
2. หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ได้รับการอนุมัติตามวรรค 1 ของข้อนี้ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของคนที่เพื่อฟ้องคดีต่อไปตามคำร้องขอของภาคีที่ร้องขอ เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ ภาคีที่ร้องขอจะต้องส่งเอกสารและพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีให้แก่ภาคีที่ได้รับการร้องขอ
3. แม้จะมีวรรค 2 ของข้อนี้บัญญัติไว้ ภาคีที่ได้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดี หากภาคีที่ได้รับการร้องขอไม่มีเขตอำนาจเหนือความคิดนั้น

เมื่อพิจารณาบทบาทเกี่ยวกับการส่งคนชาติข้ามแดนที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ในสนธิสัญญาทุกฉบับเปิดช่องให้ ภาคีแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ว่ารัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องคุ้มครองพลเมืองของตน ดังนั้น หากรัฐบาลได้รับการร้องขอความเห็นว่าจะไม่ส่งคนชาติของคน เนื่องจากเห็นว่าอาจจะได้รับอันตราย หรือได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธในการส่งคนชาติได้

ในการเจรจาสร้างสนธิสัญญากับทุกประเทศ คณะผู้แทนไทยได้ชี้แจงให้อีกฝ่ายทราบ ว่า ประเทศไทยจะไม่ส่งคนชาติไทยข้ามแดนเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งคนข้ามแดน พ.ศ. 2472 มีบทบัญญัติห้ามไว้

เหตุที่สนธิสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติที่แตกต่างจากประเทศอื่นก็ เพราะว่าคณะผู้แทนไทยได้แจ้งให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาทราบว่า ฝ่ายไทยจะไม่ส่งคนชาติ เนื่องจากพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2472 ห้ามไว้ ในขณะที่นั้น คณะผู้แทนเจรจาต้องการเขียนข้อบทของสนธิสัญญาให้ดู เหมือนว่าพันธกรณีจากต่างฝ่ายต่างได้ดุลย์ (balance) กันเท่านั้น ซึ่งหากต่อมากฎหมายภายในของไทยไม่มีการห้ามส่งคนข้ามแดน ฝ่ายไทยก็คงสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้ทันทีโดยไม่ต้องแก้ไขสนธิสัญญาแต่อย่างใด

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งคนชาติข้ามแดนของประเทศไทย

ขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 กรณีไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน

1. ขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะ เริ่มขึ้นเมื่อมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากต่างประเทศมายังกระทรวงการต่างประเทศ (มาตรา 6)
2. คำร้องขอนั้นจะต้องมีเอกสารหลักฐาน
  - 2.1 สำเนาคำพิพากษาของศาลซึ่งมีเจ้าหน้าที่รับรอง
  - 2.2 หมายจับ หรือสำเนาหมายจับนั้นซึ่งมีเจ้าหน้าที่รับรองโดยชอบ กับพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสั่งขังผู้ต้องหาเพื่อส่งไปให้ศาลพิจารณาได้ หากว่าความผิดนั้นได้กระทำขึ้นในไทย (มาตรา 7)
3. ความผิดที่ผู้ต้องหากระทำนั้นต้อง เป็นความผิดซึ่งกฎหมายไทยกำหนดโทษจำคุก ไม่น้อยกว่า 1 ปี (มาตรา 4)
4. เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้รับคำร้องขอแล้ว ปกติจะต้องส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2472 เพื่อให้พนักงานอัยการนำคดีสู่ศาล ซึ่งอัยการจะสั่งให้จับจำเลยหรือจะขอให้ศาลออกหมายจับก็ได้ หากกระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ ก็อาจเสนอให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยโดยไม่ต้องผ่านกระทรวงมหาดไทยก็ได้ (มาตรา 8)
5. ในการพิจารณาให้ศาลฟังข้อต่อสู้ของจำเลย ดังนี้
  - 5.1 จำเลยไม่ใช่ตัวบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดน
  - 5.2 ความผิดนั้นไม่อยู่ในประเภทที่จะส่งข้ามแดนใด หรือว่าเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง
  - 5.3 การที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้น ความจริงเพื่อประสงค์จะเอาตัวไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นมีลักษณะในทางการเมือง
  - 5.4 สัญชาติของจำเลย (มาตรา 7)

6. จ้าเลยอาจอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นก็ได้ ซึ่งเมื่อศาลอุทธรณ์ตัดสินแล้วให้ถือว่าคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ ศาลอุทธรณ์จะฟังข้อต่อสู้ของจ้าเลย คือ

6.1 เรื่องสัญญาติของจ้าเลย

6.2 ความผิดที่กล่าวหาในไม่อยู่ในประเภทที่จะส่งข้ามแดนได้

6.3 ความผิดนั้นมีลักษณะในทางการเมือง หรือว่าการที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้นแท้จริงเป็นไปเพื่อประสงค์จะเอาตัวจ้าเลยไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นอันมีลักษณะในทางการเมือง หรือ

6.4 ไม่มีพยานหลักฐานแสดงต่อศาลพอที่จะให้ศาลนั้นใช้ดุลพินิจได้ว่าควรจะออกคำสั่งนั้นหรือไม่ (มาตรา 17)

ในกรณีที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ร้องขอ

1. ขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะเริ่มขึ้นเมื่อมีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากต่างประเทศมายังกระทรวงการต่างประเทศ
2. เอกสารหลักฐานประกอบคำร้องขอเป็นไปตามที่ระบุในสนธิสัญญา
3. ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ขอให้ส่งข้ามแดนได้ คือ ความผิดที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา (เช่น สนธิสัญญาไทย - อังกฤษ) หรือที่มีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี (เช่น สนธิสัญญาที่ทำกับสหรัฐอเมริกา)
4. เหตุผลที่จะปฏิเสธในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้แก่
  - 4.1 บุคคลสัญชาติไทย
  - 4.2 ความผิดทางการเมือง ซึ่งมีข้อยกเว้นว่าความผิดต่อองค์พระประมุขหรือหัวหน้ารัฐบาลหรือสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น ไม่อยู่ในข้อยกเว้นของความผิดทางการเมือง
  - 4.3 ความผิดทางทหาร
5. ขั้นตอนและวิธีการเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

6. ข้อแตกต่างในกรณีไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนคือ อำนาจของรัฐบาลในการใช้ดุลพินิจพิจารณาส่งหรือไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะถูกจำกัดในขอบเขตพันธกรณีที่มีอยู่ตามสนธิสัญญา

3. ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้มีหนังสือร้องขอให้รัฐบาลไทยส่งตัวนายทง สิริปรีชาพงษ์ ซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทย ไปดำเนินคดีที่ศาลเขตประเทศสหรัฐอเมริกาประจำแคลิฟอร์เนียเหนือรอยกล่าวหาว่าระหว่าง ค.ศ. 1973-1989 นายทง สิริปรีชาพงษ์ ลักลอบและสมคบกับผู้อื่นจำนวน 4 คน หรือมากกว่านั้น ลักลอบนำกัญชาเข้าประเทศสหรัฐอเมริกา อันเป็นการละเมิดประมวลกฎหมายอาญา แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา และมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอื่น ๆ อีก โดยเหตุเกิดที่มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งศาลดังกล่าวได้รับฟ้องและออกหมายจับจำเลยเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1991 ต่อมารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งคำร้องมายังกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้รับคำร้องจึงได้ส่งคำร้องไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจไม่ตรงกันในการแปลความหมายในกฎหมาย 2 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533 ซึ่งในมาตรา 4 กำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกาเป็นไปตามสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งลงนามเป็น พ.ศ. 2526 และปรากฏในท้ายพระราชบัญญัติ²¹

---

²¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533 เป็นกฎหมายอนุวัติการ สนธิสัญญาฉบับนี้ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 108 ตอนที่ 31 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534)

ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า การส่งตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นคนชาติน่าจะกระทำมิได้ และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการส่งผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นคนชาติน่าจะกระทำได้ รายละเอียดของความเห็นเรื่องการส่งคนชาติ มีดังนี้

3.1 ความเห็นที่ว่า การส่งตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นคนชาติ น่าจะกระทำมิได้

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับคำร้องจากสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย มีความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องการส่งคนข้ามแดนว่า ไม่น่าจะกระทำได้ โดยมีเหตุผลดังนี้

ตามข้อ 8 ของสนธิสัญญาผู้ร้ายข้ามแดนไทย-สหรัฐอเมริกา ระบุว่า

1. ภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย ไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดนในกรณีที่สหรัฐอเมริกาเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ ฝ่ายบริหารมีอำนาจที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากानดุลยพินิจของตนเห็นสมควรที่จะกระทำเช่นนั้น ในกรณีที่ประเทศไทยเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจจะส่งคนชาติของตน ข้ามแดนได้หากมิได้ถูกห้ามไว้ให้กระทำเช่นนั้น ซึ่งหมายความว่า ต่างฝ่ายต่างไม่มีพันธกรณีต่อกันที่จะต้องส่งคนชาติของตนข้ามแดน แต่หากจะส่งก็ส่งได้ ซึ่งในวรรค 2 ก็ระบุว่าฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกา สามารถใช้ดุลยพินิจว่าจะส่งหรือไม่ส่งข้ามแดน แต่ในกรณีของไทยนั้นสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนไทย-สหรัฐอเมริกา กลับมิได้เขียน เช่นนั้น และหากผู้ร่างซึ่งได้แก่ คณะผู้แทนของทั้งสองฝ่ายที่ร่วมเจรจาจัดทำสนธิสัญญานี้ เห็นว่าฝ่ายบริหารสามารถใช้ดุลยพินิจได้ดังเช่นกรณีของสหรัฐอเมริกาแล้ว สนธิสัญญาดังกล่าวก็น่าจะใช้ถ้อยคำในวรรคนี้เช่นเดียวกับที่ใช้ในวรรค 2 ปัญหาจึงมีอยู่ว่า คำว่า "หากมิได้ถูกห้ามไว้ให้กระทำเช่นนั้น" มีความหมายว่าอย่างไร ยิ่งถ้าย้อนกลับไปพิจารณาข้อ 8 เดิม * ซึ่งใช้ข้อ

---

* ฉบับลงนามเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1922 ซึ่งเรียกว่า "หนังสือสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับสหพันธรัฐอเมริกา,"

ความว่า "ตามบทสัญญาประเทศทำสัญญานี้ แต่ละฝ่ายไม่จำเป็นต้องส่งตัวคนชาติ (คนชาติ) ให้แก่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาก็ได้ ซึ่งที่จริงแล้ว กรณีที่สนธิสัญญานับนี้ใช้ถ้อยคำว่า "ไม่จำเป็น" ก็น่าจะมีความหมายว่าไม่มีพันธกรณีที่จะต้องส่งซึ่งจะกลายเป็นข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามก็ดี เนื่องจากการทำสนธิสัญญาประเภทนี้ถือหลักว่าการปฏิบัติตามสนธิสัญญาอย่างภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศคู่ภาคี ซึ่งได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายสารบัญญัติ และกฎหมายวิธีสบัญญัติต่าง ๆ ²² ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณากฎหมายภายในของไทยที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ามีบทบัญญัติห้ามส่งคนชาติหรือไม่กรณีนี้

ปรากฏว่า มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรุงสยามเท่าที่ไม่ว่างกับข้อความในหนังสือสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือในประเทศ กระแสพระบรมราชโองการที่ได้ออกเกี่ยวกับหนังสือสัญญา อนุสัญญา และความตกลงนั้น ๆ" ซึ่งน่าจะหมายความว่า ให้ใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกฎหมายแม่บท แต่หากมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกำหนดหลักเกณฑ์การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้อย่างใดก็ให้เป็นไปตามนั้น ("เท่าที่ไม่ว่าง" นั่นเอง) และหากเรื่องใดหรือหลักเกณฑ์ใดไม่มีระบุไว้ในสนธิสัญญา ก็ให้ใช้บังคับตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2472 ดังนั้น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา จึงต้องจำเป็นไปตามสนธิสัญญาฯ ปรากฏว่า ตามวรรคแรกของข้อ 8 ดูประหนึ่งว่า คู่ภาคีต่างฝ่ายต่างไม่ผูกพันที่จะส่งคนข้ามแดน คือ ส่งก็ได้ไม่ส่งก็ได้ เป็นดุลยพินิจและในส่วนของประเทศไทย ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่ามีกฎหมายใด "ห้าม" ส่งคนชาติหรือไม่ ซึ่งกฎหมายในเรื่องนี้ก็คือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 และตามพระราชบัญญัตินี้ มีมาตราที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 13 ซึ่งบัญญัติว่า "ศาลไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานข้อต่อสู้ฝ่ายจำเลย นอกจากในข้อต่อไปนี้ คือ

---

²² Ian Bowllie, Principles of Public International Law, pp. 213-315.

1. . . .
2. . . .
3. . . .
4. สัญชาติของจำเลย

นอกจากนั้น ในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็บัญญัติว่า "เมื่อใดศาลพิเคราะห์เห็นว่าจำเลยเป็นคนในบังคับสยามก็ดี หรือมีข้อสงสัย หรือมีความยุ่งยากในเรื่องระเบียบอันเกี่ยวกับการรับรอง เอกสาร หรือวิธีการทำคำขอให้ส่งข้ามแดนก็ดี ให้ศาลรายงานหาเรือเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก่อนที่จะออกคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลย" อนึ่งในการพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์ ซึ่งจะให้เป็นอันถึงที่สุด" ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ก็ระบุให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจตรวจพิจารณาพยานหลักฐาน และวินิจฉัยคดีได้เถียงในเรื่องสัญชาติของจำเลยด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกว่าที่กฎหมายให้จำเลยยกเรื่องสัญชาติของตนเป็นข้อต่อสู้นั้น หมายความว่าอย่างไร เนื่องจากกฎหมายมิได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ถ้าจำเลยเป็นคนไทยแล้วจะไม่ถูกส่งข้ามแดน รวมทั้งคำว่า "คนในบังคับสยาม" ก็ไม่แน่ว่าหมายถึง สัญชาติไทยหรือไม่ แต่หากพิเคราะห์ดูตามถ้อยคำที่น่าจะตีความว่า ถ้าจำเลยเป็นคนไทย ให้ศาลปล่อยตัวนั่นเอง คือจำเลยได้ยกเรื่องสัญชาติไทยเป็นข้อต่อสู้แล้ว (มาตรา 13 และ 17) และการใช้ภาษาเช่นนี้ (คือ การยกข้อต่อสู้) ก็มีปรากฏบ่อย ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกฎหมายกำหนดเงื่อนไขบางประการให้ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ต่อเจ้าหนี้ที่ หรือห้ามยกข้อต่อสู้บางประการต่อบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต ซึ่งจะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากความผิดหรือไม่หลุดพ้นจากความรับผิด แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ในการเจรจากับฝ่ายสหรัฐอเมริกา คณะผู้แทนไทย (จากกระทรวงยุติธรรม กรมอัยการ (ชื่อในขณะนั้น) กรมตำรวจและกระทรวงการต่างประเทศ) ก็ได้แจ้งให้ฝ่ายสหรัฐฯ ทราบแล้วว่าฝ่ายไทยจะไม่ส่งคนชาติ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายภายในดังกล่าวแล้วห้ามไว้ แต่ในขณะนั้น คณะผู้เจรจาต้องการเขียนข้อบทของสนธิสัญญาฯ ให้ดูแล้วเสมือนว่า พันธกรณีต่างฝ่ายมีนั้นได้ดุลย์ (balanced) กันเท่านั้น ซึ่งหาต่อมา กฎหมายภายในของไทยไม่มีการห้ามส่งคนชาติข้ามแดน ฝ่ายไทยก็คงสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการแก้ไขสนธิสัญญาฯ แต่อย่างใด

สำหรับเหตุผลของการส่งหรือไม่ส่งคนชาตินั้น แนวปฏิบัติของรัฐมีอยู่ว่ารัฐที่ได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน อาจจะส่งคนชาติของตนข้ามแดนไปยังรัฐที่ร้องขอหรือยังรัฐที่สามก็ได้ ซึ่งสำหรับกลุ่มประเทศที่ระบบกฎหมายแบบ common law หรือ ระบบ Anglo-Saxon เช่น อังกฤษ หรือสหรัฐอเมริกา จะไม่ห้ามการส่งคนข้ามแดน โดยถือหลักว่าผู้กระทำความผิดที่ใด จะต้องพิจารณาคดี ณ ที่ที่กระทำความผิด ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (civil law) เช่น ฝรั่งเศส หรือสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะถือหลักว่าความผิดที่กระทำโดยคนชาติของตนนั้น ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด เป็นความผิดที่กระทำผิดตามกฎหมายของประเทศที่บุคคลนั้นมีสัญชาติด้วย จึงไม่จำเป็นต้องส่งคนชาติของตนไปขึ้นศาลของประเทศอื่น ทั้งนี้ หากเข้าข่ายที่สนธิสัญญาหรือกฎหมายภายในบัญญัติไว้ เช่น เป็นความผิดที่กระทำขึ้นโดยศาลของประเทศที่ผู้กระทำความผิดศาลสัญชาตินั้นมีเขตอาณาเหนือความผิดดังกล่าว เหตุผลอีกสองประการที่ทำให้อธิปไตยการส่งคนชาติข้ามแดนก็คือ ศาลที่ผู้กระทำความผิดมีสัญชาติอาจไม่มั่นใจว่าศาลของรัฐที่ร้องขอจะให้ความยุติธรรมเต็มที่ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นชาวต่างประเทศหรือไม่ และการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการพิจารณาคดีในศาลต่างประเทศ ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดเสียเปรียบในเรื่องของภาษา การนำพยานมาสืบเป็นต้น²³ แต่ปัญหาที่จะติดตามมากก็คือ ศาลของประเทศที่ผู้กระทำความผิดอาจไม่สามารถพิจารณาคดีได้ดีเท่ากับศาลที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น (forum nonconveniens)²⁴ เพราะพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีอาญาจะไม่มีครบถ้วนอย่างไรก็ดี ตามที่มีการศึกษาไว้ปรากฏว่าข้อบทที่ห้ามมิให้ส่งคนชาติข้ามแดนนี้ มีระบุไว้ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนตั้งแต่อดีตจนถึงปี ค.ศ. 1971 รวม 163 ฉบับ²⁵ ดังนั้น เมื่อประเทศ

23 Sharon A. Williams, "Recent Development in Extradition : Interstate Co-operation and Individual Rights in Extradition Law : Can the Two Exist ?." 6 Hague Yearbook of International (1993) : 97.

24 Ibid., P. 520.

25 I.A.Shearer, Extradition in International Law (Manchester University Press, 1971), P.96.

ไทยรับเอาระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายเป็นแบบฉบับ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 จึงได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของประเทศส่วนใหญ่ เท่านั้นย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าหลักการไม่ส่งคนชาตินี้ยังมีได้เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

3.2 ความเห็นที่ว่า การส่งตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนชาติน่าจะกระทำได้

สำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่เป็นชาติน่าจะกระทำได้นั้น รศ. เลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงานอัยการสูงสุด มีความเห็นว่า มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472 กำหนดว่า จะใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เท่าที่ไม่แย้งกับข้อความในหนังสือสัญญา ฯลฯ ดังนั้น กรณีของสหรัฐอเมริกาซึ่งได้มีสนธิสัญญากับไทยอยู่ จึงต้องพิจารณาจากสนธิสัญญาก่อน ซึ่งในสนธิสัญญาฯ ข้อ 8 กำหนดว่า ในกรณีที่ประเทศไทยได้รับการร้องขอเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจจะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ ห้ามมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น และขณะนี้ยังปรากฏว่ามีข้อห้ามในกฎหมายไทยที่จะไม่ส่งผู้สัญชาติไทยไปดำเนินคดีในต่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533 มิได้ห้ามการส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดน และตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ก็มิได้ห้ามไว้เช่นนั้น แต่ให้จำเลยยกเป็นข้อต่อสู้เพื่อเสนอคดีกระทรวงยุติธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) จะพิจารณาใช้ดุลพินิจได้ อย่างไรก็ดี จะมีปัญหาตามสนธิสัญญาฯ ข้อ 8 ซึ่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีดุลพินิจที่จะไม่ส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนได้ คำว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจนี้ หมายถึง เจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหารมิใช่ศาล ซึ่งเท่ากับในกรณีที่มีการขอส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนนั้น ผู้มีอำนาจให้ฝ่ายบริหารจะต้องวินิจฉัยในเชิงนโยบายก่อนว่าฝ่ายบริหารมีนโยบายให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกรณีนี้หรือไม่

จากความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจึงได้เสนอเรื่องดังกล่าวเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ต่อมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2538 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดว่า จะส่งตัวนายทอง ศิริปรีชาพงษ์ ไปดำเนินคดีในสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่

3.3 แนวคิดพหุภาษาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นคนสัญชาติไทย

เมื่อวันที่ 17 ก.ค. พ.ศ. 2538 ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาคดีระหว่างพนักงานโจทก์ กับนายทอง ศิริปรีชาพงษ์ จำเลย ว่ามีคำสั่งให้ขังจำเลยไว้เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาต่อไป แต่มีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยออกไปนอกประเทศก่อนครบกำหนด 15 วัน และหากมิได้มีการส่งตัวจำเลยข้ามแดนภายในเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่คำสั่งศาลถึงที่สุดให้ปล่อยตัวจำเลยไป โดยมีเหตุผลทางกฎหมายในเรื่องประเด็นคนชาติดังนี้

"รัฐบาลไทยมีอำนาจส่งคนสัญชาติไทยไปดำเนินคดีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาถ้อยคำในข้อ 8 วรรค 1 แห่งสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว จะเห็นว่าแม้ภาคีสัญญาไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดน แต่ก็ไม่ได้ห้ามการส่งคนชาติข้ามแดน ในกรณีประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เงื่อนไขในการส่งคนชาติข้ามแดนมีประการเดียวคือ ฝ่ายบริหารจะต้องใช้ดุลพินิจให้ส่ง แต่ในกรณีฝ่ายไทยนั้นสนธิสัญญามีบัญญัติเงื่อนไขว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ อาจจะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากมิได้ถูกห้ามไว้ที่กระทำเช่นนั้น คำว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจนั้น หมายถึง เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารคือ คณะรัฐมนตรี ดังนั้นการส่งคนชาติข้ามแดนจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ คือ คณะรัฐมนตรีต้องใช้ดุลพินิจให้ส่งและจะต้องมิได้ถูกห้ามไว้ที่กระทำเช่นนั้น ซึ่งเงื่อนไขประการหลังนั้นย่อมหมายถึงการไม่มีกฎหมายใด ๆ ห้ามไม่ให้ส่ง แต่จากถ้อยคำดังกล่าวก็ไม่ได้ความชัดเจนว่ากฎหมายที่ห้ามนั้นหมายถึงกฎหมายอะไร ซึ่งหาตีความกฎหมายที่ห้ามนั้นคือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ที่ห้ามส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดน เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 เป็น กฎหมายฉบับเดียวในขณะนั้นที่ห้ามส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดน ก็เท่ากับว่าการส่งคนสัญชาติไทยไม่อาจกระทำได้เลย แม้ว่าคณะรัฐมนตรีจะใช้ดุลพินิจให้ส่งก็ตาม ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นสนธิสัญญาก็ไม่น่าจะมีข้อความที่ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจให้ส่งก็ตาม ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นสนธิสัญญาก็ไม่น่าจะมีข้อความที่ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจ และหากพิจารณาเจตนารมณ์ของคู่สัญญาขณะเจรจาทำกันแล้ว ทั้งสองฝ่ายน่าจะต้องยึดหลักความเท่าเทียมกันและการปฏิบัติตอบแทน เมื่อสนธิสัญญาในส่วนของประเทศอเมริกาคำหนดให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจในการส่งคนชาติของตนข้าม

แดนได้ บทบัญญัติในส่วนของไทยก็ควรตีความในตนเองเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบสนธิสัญญาฉบับที่ห้าซึ่งค้ำอยู่ในปัจจุบันกับสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ฉบับก่อนที่ทาเมื่อ พ.ศ. 2465 ข้อ 8 จะเห็นว่าสัญญาก่อนหน้านั้นไม่มีข้อความให้ดุลพินิจฝ่ายบริหารในการส่งคนข้ามแดนไว้เลย และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ที่บัญญัติให้ใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวเท่าที่ไม่แย้งกับข้อความในหนังสือสัญญากับรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งหมายถึงสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2526 นี้เอง สนธิสัญญาก่อนฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 จึงต้องไปใช้บทบัญญัติในสนธิสัญญาในเรื่องสัญชาติบังคับ ถือว่าขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายที่ห้ามให้กระทำเช่นนี้ รัฐบาลไทยจึงมีอำนาจใช้ดุลพินิจส่งจำเลยไปให้สหรัฐอเมริกา ดำเนินคดีได้"

ต่อมาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2530 จำเลยให้อุทธรณ์คำสั่งศาลอาญา ว่า รัฐบาลไทยไม่สามารถส่งคนสัญชาติไทยไปเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ เนื่องจากต้องห้ามตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายตามอุทธรณ์ของนายทง ศิริปริชาพงษ์ เรื่องการส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน สามารถกระทำได้ดังนี้

1. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นทางร่วมมือทางกฎหมายระหว่างรัฐ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมโดยจัดส่งผู้ที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแล้วหลบหนีไปยังรัฐอื่นไปยังรัฐที่ความผิดเกิดขึ้นอันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา
2. สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายซึ่งถือได้ว่าเป็นแม่บทเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ซึ่งในมาตรา 4 บัญญัติว่า "แม้จะไม่มีสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ถ้ารัฐบาลสยามพิจารณาเห็นเป็นการสมควร ก็อาจส่งตัวบุคคลผู้ต้องหาหรือที่พิจารณาเป็นสัตย์ว่ากระทำความผิด มีโทษอาญาภายในเขตอำนาจศาลของต่างประเทศใด ๆ ให้แก่ประเทศ

นั้น ๆ ได้แก่ การกระทำผิดเช่นว่านี้ ต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายสยามกำหนดโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหนึ่งปี" เห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนด เป็นหลักการให้รัฐบาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำกับไว้ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติเป็นข้อห้าม เช่น มาตรา 5 "เมื่อมีการร้องขอให้ส่งบุคคลข้ามแดน ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้น เป็นผู้ซึ่งศาลของประเทศใดได้พิจารณา และพิพากษาให้ปล่อยหรือได้รับโทษในความผิดที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดนแล้ว ท่านว่าจะไม่ส่งตัวบุคคลนั้นไปให้" มาตรา 16 "เมื่อใดศาลพิเคราะห์เห็นว่า จำเลยเป็น คนที่บังคับสยามก็ดี . . . ให้ศาลรายงานหรือเสนาบติกระทรวงยุติธรรมก่อนที่ออกคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลย" เป็นต้น

3. และในประการสำคัญการใช้บังคับตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีข้อยกเว้นอยู่ใน มาตราซึ่งบัญญัติว่า "พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรุงสยาม เท่าที่ไม่แย้งกับข้อความในหนังสือสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือในประกาศกระแสพระบรมราชโองการที่ได้ออกเกี่ยวกับหนังสือสัญญา อนุสัญญาและความตกลงนั้น ๆ " ซึ่งหมายความว่า หากประเทศไทยได้ทำสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ พระราชบัญญัตินี้จะมีผลใช้บังคับได้ก็แต่เฉพาะบทบัญญัติที่ไม่แย้งกับข้อความในสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงดังกล่าว จึงมีปัญหาคือต้องพิเคราะห์ว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาทำไว้ต่อกัน เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2526 มีข้อความแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 หรือไม่ ปรากฏว่า สำหรับเรื่องสัญชาติของบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนมี ระบุไว้ในสนธิสัญญาดังนี้

ข้อ 8 สัญชาติ

1. ภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดน

ในกรณีที่สหรัฐอเมริกาเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ ฝ่ายบริหารมีอำนาจที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากในดุลพินิจของตนเห็นสมควรที่จะกระทำเช่นนั้น

ในกรณีที่ประเทศไทยเป็นรัฐที่ได้รับการร้องขอ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอาจส่งคนชาติของตนข้ามแดนได้ หากมิได้ถูกห้ามไว้ให้กระทำเช่นนั้น

2. หากไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายในวรรค 1 ของข้อนี้ รัฐที่ได้รับการร้องขอจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดีต่อไปตามส่งสำนวน ข้อสนเทศ และพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเกี่ยวกับคดีให้แก่รัฐที่ได้รับการร้องขอถ้ารัฐที่ได้รับการร้องขอต้องการเอกสารหรือพยาน หลักฐานเพิ่มเติม เอกสารและพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกส่งไปให้โดยรัฐไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. แม้จะมีวรรค 2 ของข้อนี้ รัฐที่ได้รับการร้องขอ ไม่ต้องเสนอคดีนั้นต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดีถ้ารัฐที่ได้รับการร้องขอไม่มีอำนาจศาลเหนือความผิดนั้น

จะเห็นได้ว่า แม้ความในข้อ 8.1 วรรคแรก ได้กำหนดเป็นหลักว่าหากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นบุคคลสัญชาติของประเทศภาคีสัญญา ซึ่งเป็นฝ่ายถูกร้องขอแล้ว สนธิสัญญาระดับนี้ไม่บังคับภาคีสัญญาฝ่ายนั้น ต้องปฏิบัติตามที่ถูกร้องขอ แต่ความในวรรค 2 และวรรค 3 ก็แสดงให้เห็นเจตนาของภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายที่จะส่งบุคคลสัญชาติของตนให้ตามที่ถูกร้องขอได้ โดยสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นข้อห้ามส่งบุคคลสัญชาติไทยด้วยหรือไม่ เห็นว่านอกจากความศักดิ์สิทธิ์แห่งสัญญา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงเจตนาทำสัญญาต่อกันแล้ว ความสุจริตในการทำสัญญาจึงพึงเป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การติดต่อระหว่างรัฐต่อรัฐสามารถกระทำได้โดยง่าย ดังเช่น ในปัจจุบัน การทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐ และความสุจริตของภาคีสัญญาย่อมจะยิ่งทวีความสำคัญ ดังปรากฏจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมาย สนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งแม้ประเทศไทยมิได้ร่วมเป็นภาคีด้วย แต่ก็เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา อันพึงนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้ ในมาตรา 31 ได้กำหนดกฎเกณฑ์ทั่วไปของการตีความสนธิสัญญาว่า ". . . 1. สนธิสัญญานั้นให้ตีความด้วยความสุจริตใจ (Good Faith) ตามความหมายสามัญของถ้อยคำของ สนธิสัญญาในบริบท (Context) และพิจารณาถึงความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ (Objective Purpose) ของสนธิสัญญานั้น" ดังนั้น การแปลความหมายของข้อความดังกล่าว จึงต้องยึดหลักความสุจริตโดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการทำสัญญาประกอบด้วย เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาทำไว้ต่อกัน เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2526

ได้มีขึ้นเพื่อให้ความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยต่างฝ่ายสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่กันดังวินิจฉัยมาแล้ว ทว่าให้เห็นได้ว่า แม้ภาคีสัญญาแต่ละฝ่ายอาจตกลงยินยอมสร้างพันธกรณีไม่เท่าเทียมกัน แต่หากรัฐบาลไทยประสงค์ให้การส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนต้องห้ามตามมาตรา 16 โดยยึดถือหลักการเขตอำนาจศาลเหนือบุคคล (Personal Jurisdiction) คือ รัฐมีอำนาจศาลเหนือบุคคลซึ่งเป็นคนชาติของรัฐที่ไปกระทำความคิดต่อกฎหมายของรัฐ แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร จะไม่ยอมส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งยึดถือหลักการเขตอำนาจศาลเหนือดินแดน (Territorial Jurisdiction) คือ รัฐมีอำนาจศาลเหนือดินแดน ที่อยู่ภายในเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐโดยเคร่งครัด เหตุใดรัฐบาลไทยจึงยินยอมกำหนดเป็นหลักในสนธิสัญญา ข้อ 8 วรรค 3 ให้รัฐบาลมีอำนาจส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ เพราะเมื่อกำหนดให้อำนาจเป็นหลักไว้ แต่ยังไม่ให้ข้อห้ามตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 มีผลใช้บังคับก็จะทำให้ข้อกำหนดให้รัฐบาลไทยมีอำนาจใช้ดุลพินิจส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ และจะคงกำหนดให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้ใช้ดุลพินิจ สำหรับประเทศไทยก็คือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตรา 4 ย่อมหมายถึงรัฐบาล อันเป็นเจตนามุ่งประสงค์ที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน และตรงกับเจตนารมณ์ในการที่ต่อทำสนธิสัญญานับนี้ขึ้นแทนสัญญานับเดิมที่ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาทำไว้ต่อกัน คือ สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับสหภาพรัฐอเมริกา ฉบับลงวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1922 ดังปรากฏคำปรารภในตอนต้นแห่งสนธิสัญญานับหลังว่า "รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา"

โดยคำนึงถึงว่า สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสหรัฐอเมริกาและราชอาณาจักรไทย ซึ่งลงนามที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1922 ได้ส่งเสริมการบริหารงานกระบวนยุติธรรมทางด้านอาญาในรัฐทั้งสอง และปรารถนาที่จะให้ความร่วมมือระหว่างรัฐทั้งสองในการปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และปรารถนาที่จะทำสนธิสัญญานับใหม่เพื่อการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันและกัน ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้ "ข้อ 1 . . .

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เป็นเพราะสัญญาฉบับเดิมยังไม่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันเพียงพอ เช่น กรณีเกี่ยวกับสัญชาติของบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดน โดยความในข้อ 8 แห่งสัญญาฉบับเดิม กำหนดเพียงว่า "ตามบทสัญญานี้ประเทศทำสัญญาใหม่นี้แต่ละฝ่ายไม่จำเป็นต้องส่งตัวพลเมืองของตนให้แก่กัน" ทั้งต่อมาประเทศไทยยังได้ตราพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ห้ามมิให้ส่งตัวบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไว้ตามมาตรา 16 ออกมาใช้บังคับ ซึ่งแม้จะมีมาตรา 3 บัญญัติยกเว้นข้อความดังกล่าวตามมาตรา 16 ไว้ในกรณีที่มีสัญญาต่อกันและข้อความในสัญญาได้กำหนดเป็นอย่างอื่นก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่า ความในข้อ 8 แห่งสัญญาฉบับเดิมมิได้แย้งกับข้อห้ามตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 16 อันเป็นสาเหตุหนึ่งให้ต้องทาสันธิสัญญาฉบับใหม่ขึ้น จึงมีปัญหาวินิจฉัยถึงความของข้อความที่ว่า "หากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น" มีความหมายครอบคลุมถึงบทบัญญัติมาตรา 16 อันเหลือข้อผูกพันเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเพียงฝ่ายเดียวมีหน้าที่โดยอาจาชักลุดพินิจส่งบุคคลสัญชาติของตนเป็นผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดความเคลือบแคลงแก่ประเทศต่าง ๆ ต่อประเทศไทยถึงความสุจริตหรือไม่เพียงใดในการทาสันธิสัญญา และมีแต่จะทาให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติอันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันในประชาคมโลก ดังเหตุผลที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว จึงเห็นว่าข้อความที่ว่า "หากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น" จึงมีความหมายไม่ครอบคลุมถึงข้อห้าม ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ในเรื่องสัญชาติอีกต่อไป แต่เป็นข้อห้ามในกรณีอื่นการแปลความหมายเช่นนี้ ก็จะทำให้เห็นว่าต่างฝ่ายต่างเอื้อประโยชน์ต่อกันมากขึ้นสมดังเจตนารมณ์ในการทาสันธิสัญญาฉบับหลัง ซึ่งหากในกาลภายหน้าภาคคู่สัญญาฝ่ายใดไม่ประสงค์ให้สนธิสัญญามีผลผูกพันต่อไป ก็ขอที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสนธิสัญญาได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดระบุไว้ในสนธิสัญญาข้อ 21 ดังนี้ ข้อกำหนดในสนธิสัญญาเกี่ยวกับส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจึงแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ต้องใช้บังคับตามข้อกำหนด แห่งสนธิสัญญาดังที่มาตรา 3 บัญญัติไว้ ส่วนบทบัญญัติตามมาตรา 13 ซึ่งให้ศาลเจ้าต้องรับฟังข้อต่อสู้ของจำเลยในเรื่องสัญชาติตามที่จำเลยยกขึ้นกล่าวอ้างในอุทธรณ์นั้น เป็นบทบัญญัติที่จะนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อข้อห้ามในเรื่องสัญชาติมาตรา 16 มีผลใช้บังคับได้เท่านั้น ศาลอุทธรณ์โดยมติที่ประชุมใหญ่ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาทุกคนที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ เห็นว่าการส่งตัวจำเลยซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนสามารถกระทำได้

3.4 ผลกระทบของคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในเรื่องนี้ทำให้เกิดปัญหาซึ่งก่อให้เกิดข้อถกเถียงได้ ดังนี้

1. ศาลอุทธรณ์ตัดสินโดยให้เหตุผลว่าสามารถส่งตัวนายทง ได้ตามบทบัญญัติของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนไทย - สหรัฐฯ แต่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 จึงทำให้เกิดปัญหาว่าในกรณีที่ไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศอื่น จะทำให้ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนบุคคลที่มีสัญชาติไทยได้
2. ในกรณีประเทศที่ร้องขอที่ไม่ใช่สหรัฐอเมริกา ก็ต้องพิจารณาว่ามีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ หากมีสนธิสัญญาฯระหว่างกัน ต้องพิจารณาในสนธิสัญญาฯ เหล่านั้น มีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ส่งตัวได้หรือไม่ หากบทบัญญัติในสนธิสัญญาฯไม่เปิดช่องไว้ก็จะทำให้ไม่สามารถส่งตัวคนชาติได้ ในกรณีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนไทย-สหรัฐฯ นี้ มีบทบัญญัติที่เขียนไว้ชัดเจนเปิดช่องไว้ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจส่งคนชาติเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ ขณะที่สนธิสัญญากับประเทศอื่น ๆ ได้บัญญัติหลักการไว้เพียงกว้าง ๆ ว่า "ภาคีแต่ละฝ่ายไม่ผูกพันทั้งส่งคนชาติของตน" ดังนั้นในกรณีที่ประเทศอื่นที่ไม่ใช่สหรัฐฯ ร้องขอจะทำให้เกิดปัญหาในการตีความและในทางปฏิบัติด้วย

3.5 ความเห็นเกี่ยวกับคำพิพากษา

จากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ข้างต้นทำให้เห็นว่าฝ่ายตุลาการได้ดำเนินการและปรับกฎหมายมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะสังคมการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือศาลอุทธรณ์ได้มีการพิจารณาคดีนี้ โดยที่ประชุมใหญ่อันประกอบด้วยผู้พิพากษาทุกคนที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งน่าจะมีการพิจารณาถึงเรื่องความผิดเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด โดยพิจารณาถึงในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสถานะภาพของประเทศไทยหากไม่มีการส่งตัวจำเลยไปดำเนินคดีในสหรัฐอเมริกาประกอบกับหากพิจารณาในแง่ปรัชญากฎหมายแล้ว เห็นได้ว่า ฝ่ายตุลาการได้ใช้หลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมายโดยใช้การตีความตามเจตนารมณ์เป็นหลัก โดยใช้ทฤษฎี Subjective theory คือ มีการค้นคว้ากฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนว่ามีเจตนารมณ์

อย่างไร และตีความหมายของกฎหมายโดยคำนึงถึงคุณค่าแห่งคำพิพากษา และใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วโดยไม่ต้องแก้ไขกฎหมาย แต่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นการตีความเท่าที่ถ้อยคำของกฎหมายจะเปิดช่องให้ทำได้นับได้ว่า เป็นการใช้อกฎหมายอย่างเหมาะสมกับสภาวะสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันอีกด้วย

โดยการตีความนี้จะทำให้การพัฒนาใช้กฎหมายอาญาระหว่างประเทศของประเทศไทยไม่อยู่นิ่งอยู่กับที่ แต่จะได้รับการพัฒนาต่อไป และจะทำให้กฎหมายทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งจะมีผลให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ด้วยความเคารพต่อผลคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ 1 ครั้งขอตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคำพิพากษาดังกล่าว ดังนี้

1. ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งชอบแล้ว อุทธรณ์จำเลยทุกข้อฟังไม่ขึ้น ซึ่งศาลชั้นต้นมี "คำสั่งให้จำเลยไว้เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกาต่อไป" เป็นคำสั่งที่ถูกต้องเพราะมิได้สั่งให้ส่งตัวจำเลยข้ามแดนไปแต่อย่างใด เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 15 กำหนดหน้าที่ของศาลมีแต่เพียงว่าเมื่อศาลเป็นที่พอใจว่าคดีมีหลักฐานเพียงพอแล้วก็พึงมีคำสั่งให้จำเลยไว้เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปเท่านั้น ศาลไม่ต้องพิพากษาหรือมีคำสั่งว่าให้ส่งตัวจำเลยข้ามแดนไปเพราะตามหลักการนั้นการที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ไปหรือไม่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหาร (ตุรการ์) ที่จะวินิจฉัย ศาลเป็นแต่ได้สวนให้ได้ว่าจำเลยเป็นบุคคลที่อาจจะต้องถูกส่งข้ามแดนไปเท่านั้น²⁶

2. คดีเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นอันถึงที่สุดทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในชั้นศาลอุทธรณ์ (มาตรา 17)

---

²⁶ ข่าวศาล 2 (15 มีนาคม 2475) : 109-110.

3. คำพิพากษานี้เป็นการวางบรรทัดฐานเรื่องการส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดน ซึ่งแต่เดิมส่วนราชการที่มีหน้าที่พิจารณาในเรื่องนี้ มีความเห็นเสมอมาว่าสามารถส่งคนชาติข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 โดยอ้างบทบัญญัติในส่วนที่ว่าให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร (เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม) รวมทั้งข้อของพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533 ก็ไม่ได้ห้ามไว้เช่นกัน

แต่ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในกรณีนี้ ศาลให้เหตุผลในการส่งคนชาติข้ามแดนว่า ถึงแม้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 จะห้ามมิให้ส่งคนสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน แต่ประเทศไทยก็สามารถพิจารณาส่งตัวได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533

ข้อที่ควรพิจารณาก็คือว่า การส่งคนสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนต้องห้ามโดยพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2472 หรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการตีความมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2472 โดยศึกษาจากบันทึกของกรมร่างกฎหมาย (คณะกรรมการกฤษฎีกาในปัจจุบัน) เรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2472 จากมาตรา 4 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "แม้จะไม่มีสนธิสัญญาถ้ารัฐบาลสยามพิจารณาเห็นเป็นการสมควรก็อาจส่งตัวบุคคลผู้ต้องหา หรือพิจารณาเป็นสัตย์ว่า กระทบความผิดมีโทษอาญาภายในเขตอำนาจของต่างประเทศใด ๆ ให้แก่ประเทศนั้น ๆ ได้ . . ." โดยในการร่างพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2472 นี้ ได้มีการร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงแปลเป็นภาษาไทยในภายหลัง โดยเบื้องหลังในการร่างของ คำว่า "บุคคล" ในมาตรา 4 มีความหมายตรงกับคำว่า persons ในภาษาอังกฤษ "ซึ่งให้รวมถึงคนไทยในบังคับสยามด้วย" ²⁷

²⁷ รายงานเสนาบดีสภา ที่ 21/2472 วันจันทร์ที่ 30 กันยายน พุทธศักราช 2472 ในที่ประชุมเสนาบดีสภา มีการกล่าวถึงพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ว่า ภาษาอังกฤษที่ใช้ในพระราชบัญญัติเป็นที่เข้าใจยาก และอาจจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติกับเจ้าผู้ครองหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ข้อ 4 ถึงแม้ว่าจะมีการแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ก็ยังเข้าใจยากอยู่ดี

ซึ่งต่อมาได้มีการตีความมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2472 โดยปรากฏอยู่ในข่าวศาล เล่ม 2 ฉบับที่ 22 วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2480 อันเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของมาตรานี้อีกครั้งหนึ่งว่าไม่ได้ห้ามการส่งคนชาติ ดังนี้

การที่บทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472 บัญญัติให้ศาลรายงานหาหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก่อนที่จะออกคำสั่งปล่อยตัวจำเลยนั้น เมื่อศาลพิจารณาคดีเห็นว่าจำเลยเป็นคนในบังคับสยามก็ดี หรือมีข้อสงสัยหรือมีความยุ่งยากในเรื่องระเบียบอันเกี่ยวกับการรับรองเอกสารหรือวิธีการทาคำขอให้ส่งข้ามแดนก็ดีนั้น จะมิได้เป็นการขัดแย้งกับบทบัญญัติ มาตรา 60 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติว่า "ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย" หรือประการใด และการที่มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้ศาลรายงานหาหรือก่อนที่จะออกคำสั่งปล่อยตัวจำเลยไปนั้น เมื่อมีรัฐธรรมนูญมาตรา 60 แล้วเช่นนี้ รัฐมนตรีจะงดใช้สิทธิตามมาตรา 16 นั้นเสียจะได้หรือไม่ เพื่อความเข้าใจอันดี เห็นควรแสดงหลักการในเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้โดยสังเขป คือ วิเคราะห์ในเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มีลักษณะไม่เหมือนกับวิธีพิจารณาคดีธรรมดา เพราะตามหลักกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของรัฐบาล นอกจากจะได้มีสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศให้ประเทศซึ่งเป็นภาคีแห่งสัญญานั้นต้องปฏิบัติตามแล้ว การส่งผู้ร้ายข้ามแดนหาเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่ประเทศทั้งหลายจะต้องปฏิบัติตามใหม่ แม้แต่ในปัจจุบันที่ประเทศทั้งหลายยอมส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันก็เพราะประเทศต่าง ๆ มีจุดที่ประสงค์ตรงกันอันที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และต่างก็รู้สึกเห็นประโยชน์ที่ได้แก่ตนเอง แต่ทั้งนี้ก็ยังห้ามข้อบังคับทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศบังคับให้ประเทศหนึ่งจะต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่อีกประเทศหนึ่งใหม่ ด้วยเหตุนี้ในบางประเทศวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงเป็นวิธีการทางการทูตโดยเฉพาะ หาได้ให้ศาลเกี่ยวข้องด้วยไม่ ส่วนบางประเทศ เช่น ประเทศสยามเป็นต้น นิยมวิธีการให้ศาลเป็นผู้ช่วยเหลือร่วมมือกับรัฐบาลพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472 ซึ่งกำหนดหน้าที่ทางศาลกับทางรัฐบาลไว้ทั้งสองฝ่ายแต่เมื่อรวมความเข้าด้วยกันแล้ว อำนาจที่จะส่งตัวจำเลยข้ามแดนไปนั้นก็ยังคงสงวนไว้แก่รัฐบาลดังจะเห็นได้จากบรรณแห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน

พุทธศักราช 2472 ซึ่งมีความว่า "โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแสดงสิทธิของรัฐบาลสยามในการที่จะส่งตัวบุคคลที่ฟ้องหรือที่พิจารณา เป็นสัตว์ว่ากระทำผิดทางอาญาภายในเขตอำนาจศาลของต่างประเทศให้แก่ประเทศนั้น ๆ แม้จะไม่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกำหนดให้ส่งก็ดี ฯลฯ และตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้แน่นอนทีเดียวว่า "แม้จะไม่มีสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ถ้ารัฐบาลสยามพิจารณาเห็นเป็นการสมควรก็อาจส่งตัวผู้ฟ้องหรือที่พิจารณา เป็นสัตว์ว่ากระทำผิดมีโทษอาญาภายในเขตอำนาจศาลของประเทศไทยให้แก่ประเทศนั้น ๆ ได้ ฯลฯ"

หน้าที่ของศาลอันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนย่อมมีเพียงแต่ส่วนให้ได้ว่าความว่าจำเลยเป็นบุคคลที่อาจจะต้องถูกส่งข้ามแดนไปเท่านั้น ดังจะเห็นได้ตามมาตรา 15 ซึ่งมีความว่า "ถ้าศาลเป็นที่พอใจว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอ ก็ให้ออกคำสั่งอนุญาตให้จำเลยไว้เพื่อส่งตัวข้ามแดนต่อไป แต่มิให้ส่งตัวจำเลยออกไปนอกประเทศก่อนครบกำหนดสิบห้าวัน และภายในกำหนดนั้นจำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ ถ้ามิได้ส่งตัวจำเลยข้ามแดนภายในเวลาสามเดือนนับแต่วันที่คำสั่งของศาลถึงที่สุด หรือภายในกำหนดเวลากว่านั้นตามที่ศาลจะเห็นมีเหตุพอสมควรส่งต่อไปแล้ว ให้ปล่อยตัวจำเลยไป" ตามมาตรา 15 นี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าแม้ศาลจะได้ให้ส่วนให้ได้ว่าความว่าจำเลยเป็นบุคคลที่อาจจะถูกส่งข้ามแดนไปได้ก็ดี ทางการของรัฐบาลอาจปฏิเสธไม่ยอมส่งตัวจำเลยข้ามแดนไปก็ได้ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงอยู่ในนโยบายของรัฐบาลหาอยู่ในอำนาจของศาลโดยเฉพาะไม่

บทบัญญัติมาตรา 16 ดังกล่าวข้างต้นย่อมเป็นที่เข้าใจว่ามีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

1. ในกรณีที่มีความสงสัยหรือความยุ่งยากทางเทคนิคอันเกี่ยวกับความสมบูรณ์แห่งเอกสารหรือวิธีทำคำร้อง ศาลจะไม่ปล่อยตัวจำเลยโดยไม่มีหรือกระทรวงยุติธรรมก่อน ทั้งนี้ ก็เพราะเมื่อจำเลยเป็นบุคคลที่ผิดกระทำผิดและความผิดนั้นเป็นความผิดที่อาจส่งข้ามแดนให้แก่กันได้แล้วการที่จะปล่อยตัวจำเลยเสีย เพราะเหตุแต่เพียงความยุ่งยากในเรื่องระเบียบพิธีนั้น ย่อมเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การที่รัฐบาลจะส่งตัวจำเลยหรือไม่นั้นควรอยู่

ในดุลพินิจของรัฐบาลโดยเฉพาะ จำเลยจึงไม่ควรได้รับประโยชน์เพียงเพราะเหตุที่มีความยุ่งยากในเรื่องระเบียบพิธีดังกล่าวแล้ว

2. ในคดีทั้งปวงที่จำเลยเป็นคนในบังคับสยาม ศาลจะต้องรายงานหรือกระทรวงยุติธรรมทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า จริงอยู่ตามธรรมนูญศาลสยามจะไม่ส่งคนในบังคับสยามข้ามแดนไป เพราะเมื่อมีคนในบังคับสยามไปกระทำผิดในเมืองต่างประเทศ รัฐบาลย่อมประสงค์จะให้มาฟ้องร้องกันในศาลไทยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 10 แต่ถ้าพูดตามหลักกฎหมายแล้ว ไม่ว่ารัฐบาลใด ๆ เมื่อได้พิจารณาเห็นเป็นการสมควร ก็อาจใช้ดุลพินิจส่งคนในบังคับของตนข้ามแดนไปได้ อำนาจใช้ดุลพินิจเช่นนี้จึงเห็นกันว่าไม่ควรมอบให้แก่ศาลผู้ทำการพิจารณา ควรสงวนไว้กับรัฐบาลเอง เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การที่ศาลจะต้องหาหรือมายังกระทรวงยุติธรรมตามความในมาตรา 16 และกระทรวงยุติธรรมจะพึงแสดงความเห็นประการใดนั้น หาใช่เป็นทานองที่รัฐมนตรีเฝ้าเบื้องมาใช้สิทธิหรืออำนาจที่จะให้ศาลหาหรือขึ้นมาใหม่ เป็นเรื่องที่ทางศาลและทางกระทรวงยุติธรรมจะต้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติโดยแท้จริงเท่านั้น การที่กระทรวงยุติธรรมจะแสดงความเห็นประการใด ตามธรรมนูญย่อมต้องหาหรือกระทรวงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น หากได้กระทำไปโดยลำพังไม่ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 60 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย" นั้น กระทรวงยุติธรรมได้พยายามระมัดระวังที่เกี่ยวกับเรื่องอำนาจศาลและอิสระของผู้พิพากษาอยู่เสมอ แต่มักมีการเข้าใจล่าเหลื่อไปว่าอะไร ๆ ก็เป็นอิสระเสียหมดการที่ศาลรายงานมายังกระทรวงยุติธรรมตามมาตรา 16 นั้นเอง ถ้าจะไม่ให้กระทรวงยุติธรรมแสดงความเห็นแนะนำศาลในเรื่องนี้ ก็จะเป็นการไม่ตรงกับความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติ ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว จึงเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472 ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 60"

จากข่าวศาลฉบับดังกล่าวทำให้เห็นว่ามาตรา 16 ไม่ได้ห้ามการส่งคนในบังคับสยามอย่างชัดเจนโดยพิจารณาได้จากข้อความว่า

ในคดีที่ขังขังที่จาเลเยเป็นคนในบังคับสยามศาลจะต้องรายงานหาหรือกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า จจริงอยู่ตามธรรมนูญศาลสยามจะไม่ส่งคนในบังคับสยามข้ามแดนไปเพราะ เมื่อมีคนในบังคับสยามไปกระทำผิดในเมืองต่าง ๆ แต่ถ้าพูดตามหลักกฎหมายแล้วไม่ว่ารัฐบาลใด ๆ เมื่อได้พิจารณาเห็นเป็นการสมควรก็อาจใช้ดุลพินิจส่งคนในบังคับของตนข้ามแดนไปได้ อำนาจใช้ดุลพินิจเช่นนี้จึงเห็นกันว่าไม่ควรมอบให้แก่ศาลผู้ทำการพิจารณา แต่ควรสงวนไว้กับรัฐบาลเอง

จากข้อความดังกล่าวเมื่อพิจารณาแล้ว เป็นการให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ส่งคนชาติข้ามแดนได้ ศาลทำหน้าที่เพียงแต่การพิจารณาว่าคำร้องขอให้ส่งคนข้ามแดนนั้นมีมูลตามข้อเท็จจริงแห่งคดีเบื้องต้นนั่นเอง โดยไม่ไปวินิจฉัยว่าให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ เนื่องจากการพิจารณาว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร กล่าวคือ จะต้องทำความเข้าใจว่า การพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนของศาลของรัฐที่รับคำร้องขอมิใช่การตัดสินว่าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดนทำผิดหรือไม่ เพียงแต่เป็นการพิจารณาว่าบุคคลผู้นั้นอยู่ในข่ายที่จะให้ส่งข้ามแดนหรือไม่เท่านั้น²⁸ เพราะการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจเป็นกระบวนการเฉพาะฝ่ายบริหารหรือให้ศาลทำหน้าที่กลั่นกรองคำร้องขอและเอกสารประกอบ (judicial hearing)²⁹ ต่อจากฝ่ายบริหารที่ใช้ดุลพินิจในเบื้องต้นว่าควรให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับรัฐที่ร้องขออย่างหนึ่งเท่านั้นก็ได้ ซึ่งเมื่อศาลวินิจฉัยอย่างไรแล้ว ฝ่ายบริหารย่อมเป็นผู้พิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ เช่น รัฐที่รับคำร้องขอกับรัฐร้องขอไม่มีความสัมพันธ์

---

²⁸ Michael Akehurst, A Modern Introduction to International Law, P. 106. อ้างถึงใน Geoff Gilbert, Aspects of Extradition Law, (Dordrecht : Martinus Nijhoff Publishers, 1991), P.36.

²⁹ Wolfgang G. Friedmann, et al. Cases and Materials on International Law (St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1969), P.494.

ทางการทูตกันอีกต่อไป รัฐที่รับคำร้องขอก็อาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ก็ได้หลังจากที่ศาลเห็นว่าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารประกอบมีมูลแล้ว เพราะในกรณีเช่นนี้ รัฐที่ใดที่รับคำร้องขอมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่ารัฐที่ร้องขอคงจะไม่ตอบแทน (reciprocate) รัฐที่รับคำร้องขอในอนาคตอีกต่อไป นั่นคือการปฏิเสธของฝ่ายบริหารในขั้นตอนนี้³⁰ เป็นคนละกรณีกับการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในคดีปกติตามกฎหมายภายใน *

การใช้อำนาจฝ่ายบริหาร มีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

1. ฝ่ายบริหารพิจารณาคำร้องฯ และเอกสารประกอบ
2. หากเห็นควรให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามคำร้อง ฝ่ายบริหารจะต้องส่งเรื่องให้ศาลพิจารณา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนแสวงหาความยุติธรรมได้อีกชั้นหนึ่ง
3. ฝ่ายบริหารดำเนินการใช้ดุลยพินิจว่าจะส่งหรือไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เพราะฉะนั้น มาตรา 16 ที่บัญญัติว่า "เมื่อใดศาลพิเคราะห์เห็นว่าจำเลยเป็นคนในบังคับสยามให้ศาลรายงานหาหรือเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม" จึงเป็นการให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลยพินิจอีกครั้งหนึ่งว่าจะส่งหรือไม่และตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ก็ให้ศาลสั่งว่าให้ส่งตัวข้ามแดนไป การที่จะส่งตัวข้ามแดนต่อไปเป็นอำนาจของ "ฝ่ายตุลาการ" ซึ่งยอมได้แก่ ฝ่ายบริหาร แนวปฏิบัติเช่นว่านี้ ก็เป็นไปอย่างที่บางประเทศยึดถืออยู่ อย่างเช่น ประเทศเบลเยียม สหรัฐอเมริกา

³⁰ Geoff Gilbert, Aspects of Extradition Law, P. 36.

* ในหนังสือ "ข่าวศาล" เล่ม 2 ตอน 2 ฉบับที่ 22 วันที่ 1 ตุลาคม 2480 หน้า 231 ระบุแนวปฏิบัติให้ศาลถือตามว่า "วิธีพิจารณาในเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นมีลักษณะไม่เหมือนกับวิธีพิจารณาคดีธรรมดา เพราะตามหลักกฎหมาย การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของรัฐบาล. . . เป็นวิธีกระทำทางการทูตโดยเฉพาะ หากได้ให้ศาลเกี่ยวข้องกับด้วยไม่ ส่วนบางประเทศ เช่น ประเทศสยาม เป็นต้น นิยมวิธีการให้ศาลเป็นผู้ช่วยเหลือร่วมมือกับรัฐบาล . . ."

แต่ผลของคำพิพากษานี้ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนได้ เฉพาะกับสหรัฐอเมริกาเท่านั้น เว้นแต่ว่าจะมีสนธิสัญญาที่มีบทบัญญัติเหมือนกับที่ประเทศไทยมีกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเท่าที่ผ่านมาสสนธิสัญญาระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ เช่น เบลเยียม สหราชอาณาจักร ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ก็มีบทบัญญัติที่แตกต่างจากของสหรัฐอเมริกา หรือแม้กระทั่งกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นสนธิสัญญาระดับล่าสุดที่ได้มีการลงนามไว้ก็มีบทบัญญัติที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นแล้วหากมีการร้องขอให้ส่งคนสัญชาติไทยให้กับประเทศเหล่านี้แล้วจะต้องให้ศาลเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเป็นกรณี ๆ ไปว่าจะสามารถส่งคนชาติไทยข้ามแดนตามสนธิสัญญาได้หรือไม่

4. สำหรับประเด็นที่ว่าข้อห้ามการส่งคนชาติไม่เข้าชายตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2533 กล่าวคือ สามารถส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนได้ตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2533 นั้น จากการค้นคว้าซึ่งพบว่าเจตนารมณ์ของผู้เจรจากร่างสนธิสัญญานี้ในการเจรจากับฝ่ายสหรัฐอเมริกา คณะผู้แทนไทยจากกระทรวงยุติธรรม กรมอัยการ (ชื่อในขณะนั้น) กรมตำรวจและกระทรวงการต่างประเทศ ก็ได้แจ้งให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาทราบว่าฝ่ายไทยจะไม่ส่งคนชาติ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายภายใน คือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ห้ามไว้แต่ในขณะนั้นคณะผู้เจรจาต้องการเขียนขอบทของสนธิสัญญาฯ ให้ดูเสมือนว่าพันธกรณีต่างฝ่ายต่างได้ดุลย์ (balanced) กันเท่านั้น ซึ่งหากต่อมากฎหมายภายในของไทยเอื้ออำนวยให้มีการส่งคนชาติข้ามแดนได้ ฝ่ายไทยก็จะสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้ทันทีโดยไม่ต้องแก้ไขสนธิสัญญาแต่อย่างใด³¹ ดังนั้นแล้ว จากคำพิพากษาที่วินิจฉัยข้อความที่ว่า "หากมิให้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น" ตามข้อ 8 วรรค 1 ของสนธิสัญญาฯ มีความหมายไม่ครอบคลุมถึงข้อห้ามตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ในเรื่องสัญชาติอีกต่อไป แต่เป็นข้อห้ามในกรณีอื่น" จึงเป็นการตีความที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของผู้ร่างสนธิสัญญาฯ ฉบับนี้ซึ่งมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรมรวมอยู่ด้วย

³¹ บันทึกกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ที่ 344 ลงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2526 เรื่อง รายงานผลการเจรจาส่งผู้ร้ายข้ามแดนไทยกับสหรัฐอเมริกา

5. ในส่วนที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยปัญหาของศาลอุทธรณ์เกี่ยวกับข้อความที่ว่า "หากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น" ว่าจะมีความหมายครอบคลุมถึงบทบัญญัติมาตรา 16 อันเป็นข้อห้ามส่งบุคคลสัญชาติไทยด้วยหรือไม่นั้น เห็นว่านอกจากความศักดิ์สิทธิ์แห่งสัญญาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงเจตนาทำสัญญาต่อกันแล้วความสุจริตในการทำสัญญานั้นว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การติดต่อระหว่างรัฐต่อรัฐสามารถกระทำได้อย่างง่ายดายดังเช่นในปัจจุบัน การทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐและความสุจริตของภาคีสัญญาก็จะยิ่งทวีความสำคัญขึ้น ดังปรากฏจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งแม้ประเทศไทยมิได้ร่วมเป็นภาคีด้วย แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาอันพึงนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้ โดยในมาตรา 31 ได้กำหนดเกณฑ์ทั่วไปของการตีความสนธิสัญญาว่า "ข้อ 1 สนธิสัญญานั้นให้ตีความด้วยความสุจริตใจ (Good Faith) ตามความหมายสามัญของถ้อยคำของสนธิสัญญาในบริษัท (Context) และพิจารณาถึงความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ (Object and Purpose) ของสนธิสัญญานั้น" ดังนั้นการแปลความหมายของข้อความดังกล่าว ซึ่งหมายถึงหากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น จึงต้องยึดหลักความสุจริตโดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการทำสนธิสัญญาประกอบด้วย"

จากคำวินิจฉัยดังกล่าวทำให้มีข้อสังเกตได้ 2 ประเด็น ดังนี้

5.1 ในเนื้อหาสาระการตีความว่า "หากส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกาไม่ได้จะเป็นการตีความกฎหมายโดยไม่สุจริต"

5.2 วิธีการตีความ

5.1 ในเนื้อหาสาระการตีความว่าหากไม่ส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนเป็นการตีความกฎหมายโดยไม่สุจริต โดยมีเหตุผลว่า "หากให้ข้อห้ามตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 มีผลใช้บังคับก็จะทำให้ข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักก้ำกัสนั้นเป็นการนำข้อยกเว้นมาลบล้างหลักโดยสิ้นเชิง ซึ่งหากมีเจตนาห้ามเช่นนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องมีข้อกำหนดให้รัฐบาลไทยมีอำนาจใช้ดุลพินิจส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้" เมื่อพิจารณาคำพิพากษานี้จะ

หมายความว่าหากไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาฯ เนื่องจากมีข้อห้ามตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 แล้วจะมีผลให้ "ข้อกําหนดที่วางไว้เป็นหลักไว้ผลอันเป็นการนําข้อยกเว้นมาลบล้างหลักโดยสิ้นเชิง"

เมื่อวิเคราะห์แล้วมีความเห็นว่าที่ศาลวินิจฉัยว่า "ข้อยกเว้นนั้นมีไว้เพื่อลบล้างหลัก" ไม่น่าที่จะถูกต้อง เนื่องจากเรื่องใด ๆ ก็ตามเมื่อมีข้อยกเว้นย่อมหมายความว่า ข้อยกเว้นนั้นมีเพื่อลบล้างหลักใต้อยู่แล้ว ในกรณีนี้ศาลน่าจะให้เหตุผลว่าไม่สามารถส่งคนไทยได้ตามสนธิสัญญาได้เพราะมีกฎหมายภายในคือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 บังคับอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการตีความโดยสุจริต ประกอบด้วยกับในการเจรจาฝ่ายไทยก็ได้ชี้แจงให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาทราบแล้วว่าฝ่ายไทยจะไม่ส่งคนชาติด้วย

5.2 วิธีการตีความจากคำพิพากษานี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการตีความข้อความหากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้นว่า "ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533 โดยพิจารณาจากความสุจริตในการทำสัญญาเป็นหลักซึ่งตามมาตรา 31 ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ได้กําหนดเกณฑ์ในการตีความสนธิสัญญาว่า ". . . ข้อ 1. สนธิสัญญาที่ตีความด้วยความสุจริตใจ (Good Faith) ตามด้วยความหมายของถ้อยคำของสนธิสัญญาในบริบท (Context) และพิจารณาถึงความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ (Object and Purpose) ของสนธิสัญญาการแปลความหมายของ "หากมิได้ถูกห้ามให้กระทำเช่นนั้น" จะต้องยึดหลักความสุจริตเป็นหลัก"

ซึ่งหลักการตีความในกฎหมายภายในทั่วไป มีอยู่สองหลักคือ การตีความตามตัวอักษร และการตีความตามเจตนารมณ์ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1 บัญญัติไว้ว่า "อันกฎหมายนั้นท่านว่าต้องอ่านบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายหรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น" ซึ่งหมายถึง การตีความกฎหมายภายในจะต้องตีความตามเจตนารมณ์เป็นหลัก ส่วนการตีความกฎหมายสนธิสัญญานั้นให้ใช้ความสุจริตเป็นหลัก และโดยเจตนารมณ์ในการทำสนธิสัญญาประกอบในคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ได้ใช้ความสุจริตในการตีความข้อความ

ดังกล่าว โดยไม่พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่าง เพราะหากถือเอาตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างแล้วจะเป็นการตีความโดยไม่สุจริต เพราะฉะนั้นแล้ววิธีการตีความของศาลอุทธรณ์จึงเป็นการใช้วิธีการตีความสนธิสัญญา มาตีความข้อความดังกล่าวที่บัญญัติเป็นกฎหมายภายใน กล่าวคือ พระราชบัญญัติระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2533 จึงมิได้เป็นวิธีการตีความกฎหมายภายใน

แต่อย่างไรก็ดี คติพินิจของศาลอุทธรณ์ก็ได้วางหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งคนชาติไปอย่างเหมาะสมกับสถานะการณ์และปัจจัยแวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยต่อไป